

וועד העולמי לתיקון חטא המרגלים

גליון # 19

ארגון מוקדש לתיקון חטא המרגלים ולעורר על קדושת ומצות ישוב ארץ ישראל כמו שאמרו חז"ל מצות ישוב ארץ ישראל שקולה כנגד כל מצות שבתורה וכמבואר במדרש תלפיות (ענף ארץ ישראל), יחד הקדוש ברוך הוא את ארץ ישראל כמו בעל המיחד קרקע לאשתו למזונותיה, והשכינה אין שורה בחוץ לארץ. ובספר חרדים (דף נ"ז). מצות עשה מן התורה לדור בארץ ישראל, שנאמר וירשתה וישבת בה.

חודש ניסן תשס"א לפ"ק

כה אמרו המרגלים. הארץ שאנו באים לרשת אותה - כולה כמחנה שכינה היא, כאשר כאן במדבר. לא מעולה היא משאר ארצות, אלא אינה דומה להן כלל. פלטרין של מלך היא - לא נוכל לעלות אליה כי יוצאי מצרים אנו, ולא הגענו להיות בני פלטרין.

הראיתם ארץ כזו שברכתה שופעת מאליה, שפירותיה של גפן אחת מרובים מתנובת כרם שלם ומבורך בארץ אחרת; הראיתם ארץ שכזו, שבניה, או גדלים כענקים עד לשמים ודומים לנפילים שלפני המבול, או מתים כזבובים - כל כולה אינה אלא גן עדן מן השמים לזוכים לו, או שאול וגיהנם לשאינם זוכים!.

כה דברו המרגלים שגבורים היו בעמם, כל נשיא בהם; אם בארזים נפלה השלהבת - מה יענו אזובי הקיר - וַתִּשָּׂא כָּל הָעֵדָה, וַיִּתְּנוּ אֶת קוֹלָם, וַיִּבְכּוּ הָעָם בַּלַּיְלָה הַהוּא.

ספר התודעה - פרק שלשים ושלשה (המשך).

פנים בפנים.

מיום שגורש אדם הראשון מגן עדן ועד עת התיקון האחרון באחרית הימים, לא זכו כל הדורות ולא יזכו, למה שזכה דור המדבר בחמשה עשר החדשים הראשונים שהלכו אחרי ה' במדבר, מניסן עד סיון מן השנה השנית. המדבר הפך להם גן עדן ממש, והיתה כל הנהגה שהתנהג עמם הקדוש ברוך הוא, הנהגה של פנים בפנים, וכלום חסר בבית המלך?.

לא דרש מהם הקדוש ברוך הוא אלא שיתחזקו באמונתם ובבטחונם בו, לפיכך נסה אותם כמה פעמים וחסר מהם טובתו לשעה, למען יהיו תולים עיניהם בקב"ה לשאול ממנו חפצם ולא יהיו בועטים חלילה מחוסר בטחון. במדבר שור הניחם ללכת שלשה ימים בלי מים; במרה מצאו המים מרים; במדבר סין פסק מזונם מכליהם ולא היה להם לחם לאכול; כשנתן להם המן - לא נתן להם אלא מאכל יום אחד בלבד, עומר לגולגולת, הצדיקים מצאוהו קרוב לביתם ואשר לא צדקו כמוהם - יצאו חוץ למחנה ללקוט; לצדיקים היה המן מוכן לאכול מיד, ולשאינם צדיקים היה חסר כתישה טחינה אפיה ובישול; זכה אדם

במעשה טוב, הפך בין יום משאינו צדיק לצדיק ומאכלו מזומן לפניו בפתח ביתו כגלוסקאות אפויות וכו', לא זכה ונכשל בדבר לא טוב, היה הופך לעיני הכל מצדיק לשאינו צדיק והכל רואים פלוני זה יוצא חוץ למחנה ללקוט את עמרו - מה עשה שכך עלתה לו?...

ויחננו ברפידים - ואין מים לשתות העם; כיון שרפו ידיהם מבטחונם וירב העם עם משה - ויבוא עמלק וילחם (ראה בחלק שני עמוד לח - עוד מענין זה); קרבם משה לפני הר סיני ודבר ה' עמהם פנים בפנים - והנה אהה, היכן משה, לא ידענו מה היה לו, ובאו לידי חטא נורא ואיום ונפלו מהם הרבה אלפים; עשו את המשכן לשכינה לאות שהקדוש ברוך הוא נתפייס עמם - עשה המשכן מקופל מכ"ה כסלו עד א' בניסן ולא ידעו למה, אמרו, שמא מאס בנו הקדוש ברוך הוא לאחר שבחר בנו; הוקם המשכן וירדה שכינה למטה לדור בינותם, והנה פרצה מידת הדין במקודשים בכל עמם, נדב ואביהוא נשרפו חיים בהקריבם לפני ה'; התאוו לאכול בשר ולא בקשו כהוגן - ואף ה' חרה בעם; הגיעו לחצרות וכבר מתעתדים לבוא לגבול נחלתם לרשת אותה - ותדבר מרים באחיה הקטן ממנה, במשה, ולשם שמים נתכננה ומפני אהבתה לאחיה ולאשתו, ולא נשאה מידת הדין פנים גם למרים הצדקת - והנה מרים מצורעת כשלג; -.

אפשר לעם שלם שתהא מידת הדין מתוחה כנגדו תמיד, וכך יחיה תמיד ולא יחטא, ולא תהא מידת הדין פוגעת בו?!

וכן אתה אומר, לא זכו כל הדורות במנהיג ורועה נאמן כמשה רבינו שהיה עם הדור ההוא, ברם כלום דבר קל הוא לחיות תמיד במחיצתו של מנהיג גדול כזה אשר מפניו יבושו הכל וכולם נראים שפלים בעיניהם למראהו, אדם שמעלתו גדולה ממעלתם של מלאכי מרום, מי יכול לעמוד במחיצתו?! תחילת דרך וסוף דרך.

אף הקדוש ברוך הוא לא חפץ בישראל עמו שיהיו כמלאכי השרת ויחיו כמו בגן עדן תמיד, שהרי חפץ היה בעמו שיהיה לאור לכל הגויים שילמדו ממעשיהם, ואם יהיו ישראל מובדלים מכלל האנשים ולא יהיו דומים להם כלום בסדרי חייהם - לא ילמדו שאר אנשים לעשות כמעשיהם, יאמרו. הללו, מלאכים הם - מי ידמה להם?.

כשבחר ה' בעמו, בחר להם גם נחלה שיהיו חיים בה חיי אדמות, חורשים בשעת חרישה וזורעים בשעת זריעה ונהנים מן הברכה אשר נתן ה' בארץ, ויהו עושים כל מעשיהם וחיים את כל חייהם ככל המצוה אשר נתנה לבני אדם לטוב להם ולטוב לכל העולם, ויהו כל עמי תבל רואים אותם כמה נאים חייהם שחיים על פי התורה והמצוה, ויהו מתאווים גם הם לעשות כמוהם.

רק בתחילת דרכם בלבד הכניסם ה' לגן עדנו, ופטרם מכל עמל העולם הזה כדי שיהיו סופגים תורה הרבה וילמדו לדעת ולהבין את דרכי ה' ויתחזקו באמונתו ובבטחונו ולא ימושו מהם לעולם. והרי הם עומדים עתה לבוא לרשת את ארצם ולחיות בה חיי אנשים לפי סדר הטבע ולא על סדר הנס בלבד.

נשלחה אנשים לפנינו.

כשבאו ישראל למשה ואמרו לו (דברים א). נְשַׁלְחָה אֲנָשִׁים לְפָנֵינוּ וְיַחְפְּרוּ לָנוּ אֶת הָאָרֶץ, לא גלו למשה את כל לבם מפני בושות פנים שהיתה להם מפניו. משה סבר שהם מתכננים לחפור את הארץ כדי שידעו היכן מקומות התורפה שמשם יעלו ויכבשוה - ויטב הדבר בעיניו. שאף על פי שהקדוש ברוך הוא יעשה מלחמותיהם, נכון הדבר שגם הם יעסקו בדבר בדרך הטבע. והרי גם יהושע עשה כן, ואף משה רבינו שלח מרגלים בסוף ארבעים שנה לְרַגֵּל אֶת יַעֲזָר (במדבר כא).

ברם, הם, עוד מחשבה אחת היתה בלבם. לדעת טיבה של הארץ הזאת, אם היא ארץ ככל הארצות ואפשר לחיות בה חיים של דרך הטבע, או שמא גם היא אינה אלא סגנון אחר של גן עדן, וכל החי בתוכה כחי בפלטרין של מלך ומידת הדין מתוחה שם תמיד; ושמה לא יוכלו גם שם לעמוד בדרך חיים שהארץ הזאת דורשת ושהיא למעלה מדרך הטבע.

מחשבה זו לא גלו למשה מפני הבושה. שהרי מחשבה זו - כאילו אומרים למשה.

רצוננו לראות אם טובה הארץ לחיות בה, גם בלעדיך ובלי נסים גלויים בכל עת תמיד...

שלח לך אנשים.

הקדוש ברוך הוא שהוא יודע מחשבות, ידע מה בלבבם; לכך אמר למשה, לא אנשי צבא מועטים תשלח, כאשר היה בלבך, כי לא די להם באלה ולא יאמינו להם. אנשים גבורים ראשי כל שבטיהם תשלח למען יאמינו להם. אני איני אומר לשלוח לחקור את טיבה של הארץ שכבר אמרתי להם שטובה הארץ בשבילים ומדודה להם כמידתם. וְאִם מֵרָאִי אֶתְכֶם מֵעֵינֵי מִצְרַיִם אֶל אֶרֶץ הַכְּנַעֲנִי וְהַחִתִּי וְהָאֱמֹרִי וְהַפְּרִזִּי וְהַחִוִּי וְהַיְבוּסִי אֶל אֶרֶץ זְבֹת חָלֶב וַדְּבַשׁ (שמות ג). טובה היא הארץ לעמים אלה, קל וחומר שתהיה טובה יותר לבני בחירי. הם, אם ספק נכנס בלבם, לא יאמינו עוד עד שמעצמם יגרשו הספק מלבם. ואפילו אם תביאם שמה, לא יהנו מטובה. כי אכן אין הארץ הזאת סובלת אלא חזקים וגבורים מאמינים ובוטחים, בוטחים בה' ובוטחים בעצמם שראויים לטוב ה' ולחסדו; -

הבטחת להם לשלוח אנשים כמבוקשם - שלח לך, אבל אנשים יהיו, גבורים, איש אחד למטה אבותיו, כל נשיא בהם. שליחים אלה, מבחן לכל עמם יהיו. אם יפול מורך בלבבם - אינם ראויים לרשת ארץ זאת. ואם יפילו מורך בלבב כל העם - אות הוא זה שכל העם, כל הדור הזה, אינו ראוי לארץ זו. שכן ההולך בתום - ילך לבטח, אבל מי שמהרהר אחר הגדול ממנו - צריך הוא עצמו שיהא חזק וגבור שיעמוד במערכות המלחמה כנגד אויביו בכחו שלו, ואם אין גבורתו עמו - לא יבוא למלחמה.

מורך בלב.

מששבו המרגלים ושיבו דבר אל משה ואל כל העדה - כל אשר דברו באותה שעה, הכל אמת היה וידוע היה לכל העם. שכן הכל יודעים היכן עמלק יושב ומה הוא עמלק לישראל, והכל יודעים את האמוריים שגבורים הם, וכן ילידי הענק ידועים היו בעולם. וכן משה אומר לישראל (דברים ט). אֲנֹשֶׁר אֶתָּה יָדַעְתָּ וְאַתָּה שָׁמַעְתָּ מִי יִתְיַצֵּב לְפָנַי בְּנֵי עֲנָק. אלמלא הוסיפו בדבריהם לומר אפס; - אָפֶס כִּי עַז הָעָם הִי יֹשֵׁב בְּאֶרֶץ.

עז העם, ואנחנו עזים מהם; עמלק יושב בארץ הנגב - ונכה אותו כאשר הכינו אותו כבר; ילידי הענק שראינו שם - נפול יפלו לפנינו ונשמידם כמו שנשמדו העמים הגדולים הרבים והרמים כענקים שישבו לפנים בארץ מואב ובשעיר ובעמון, ועמים קטנים מהם וחלשים מהם ירשום וישבו תחתם - שכן רצה הקדוש ברוך הוא המנחיל ארצות - כך היו צריכים ישראל לשמוע את דברי המרגלים, כיון שהוסיפו 'אפס' - לא העידו אלא על המורך שבלבם.

האמן האמינו בה' שיכול לעשות להם נסים ונפלאות ולמסור רבים וחזקים ביד מועטים וחלשים, אלא שלא האמינו בעצמם שיהיו ראויים לנסים אלה ושעל ידם יעשה הנס; והיה איש מהם כי יחטא ואשם - ויסתר ה' פניו מכל העם ויפלו נשיהם ובניהם בחרב, מפני הסתר הפנים - והרינו שוב כבמדבר הזה שבכל עת ובכל שעה אין לנו חיים בדרך הטבע אלא מצפים לנס בלבד... ותעבור הרינה בקרב העם.

ועדין לא גלו את כל מורך לבם אלא ברמז בלבד, שאמרו - אָפֶס כִּי עַז הָעָם הִי יֹשֵׁב בְּאֶרֶץ, עד שכלב הרעים בקולו, קול מלא בטחון בכח ישראל הבחור מכל העמים ושעם כל חולשותיו עולה הוא בכחו על עמים גדולים וחזקים ממנו. עם ישראל, גם דרך הנס הוא דרך הטבע שלו, כי חפץ בו ה' אפילו כשהוא חוטא לפניו, ולעולם אין האב מואס בבניו ולא שונא אותם ואפילו יש בלבו עליהם - עַל הַנְּעִלָה וְיִרְשָׁנוּ אֶתָּה כִּי יָכוֹל נוֹכַל לָהּ; כמידתנו היא הארץ ודי הכח אשר בנו כדי לרשת אותה ולהתנחל בה לעולם!

כיון שכלב גלה את כל לבו, לב הארי, אף הם גלו את כל מורך לבם הם, ואמרו. לֹא נוֹכַל לְעֹלוֹת אֶל הָעָם כִּי חֲזַק הוּא מִמֶּנּוּ - כביכול, כלפי מעלה אמרו. גם כאשר הוציאנו ממצרים, בְּיַד חֲזָקָה הוּצִיאָנוּ, שהיתה מידת הדין מקטרגת עלינו כי אין אנו ראויים, וכפסע היה בינינו לבין אבדננו במצרים, ועל הים; ולא בכל יום נוכל לצפות ל"יד חזקה" כנגד מידת הדין, והלא מלאי עוון ופשע אנו ומה לנו כי נצפה תמיד לנס, שיהפכו עלינו סדרי בראשית תמיד?.

פלטרין של מלך.

כה אמרו המרגלים. הארץ שאנו באים לרשת אותה - כולה כמחנה שכונה היא, כאשר כאן במדבר. לא מעולה היא משאר ארצות, אלא אינה דומה להן כלל. פלטרין של מלך היא - לא נוכל לעלות אליה כי יוצאי מצרים אנו, ולא הגענו להיות בני פלטרין.

הראיתם ארץ כזו שברכתה שופעת מאליה, שפירותיה של גפן אחת מרובים מתנובת כרם שלם ומבורך בארץ אחרת; הראיתם ארץ שכזו, שבניה, או גדלים כענקים עד לשמים ודומים לנפילים שלפני המבול, או מתים כזבובים - כל כולה אינה אלא גן עדן מן השמים לזוכים לו, או שאול וגיהנם ל שאינם זוכים!

כה דברו המרגלים שגבורים היו בעמם, כל נשיא בהם; אם בארזים נפלה השלהבת - מה יענו אזובי הקיר - וְתִשָּׂא כָּל הָעֵדָה, וַיִּתְּנוּ אֶת קוֹלָם, וַיִּבְכּוּ הָעָם בְּלִילָה הַהוּא.

הגזרה.

העם חרץ לבדו את משפטו. או בַּמִּדְבָּר הִזָּה לוֹ מִתְּנוּ. מעבדות פרעה יצאו ולכלל נוחלי ארץ הבחירה עדין לא הגיעו. העם האומר הֲלוֹא טוֹב לָנוּ שׁוּב מִצְרָיִם לשוב לעבדות ולשפלות ובלבד שלא נשא בעול הגדול של חרות עליונה ובאחריותה, אינו ראוי להיות עליון על כל הגויים; -

העם החושב בעצמו כי פשעיו כל כך מרובים ולא עזבוהו עדין, עד שהקדוש ברוך הוא שונא אותו בגללם ואומר להשמידו - מעיד הוא על עצמו שהחטא והפשע עדין שוכן בקרבו ולא יצלח להתרומם על גביהם.

אפילו משה רבינו אוהבם של ישראל ונושאם כאשר ישא האומן את היונק וסובלם גם כשהם חוטאים, לא ערב לבו לבקש עליהם רחמים לבטל מהם גזרת אם יִרְאֶה אִישׁ בְּאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה, הַדּוֹר הַרְעֵ הַזֶּה, אֶת הָאָרֶץ הַטּוֹבָה וגו'. אינו מבקש עליהם אלא שלא ימותו כולם במגפה, מפני חילול השם. אבל לארץ הזו אין הם ראויים לבוא.

וְהִתְחַזְקְתֶּם, וְלִקְחֶתֶם מִפְּרֵי הָאָרֶץ - כך אמר למרגלים בצאתם לדרכם. שכל הרוצה לטעום מפריה ולשבוע מטובה של הארץ, הוא צריך ללבוש תחילה חוזק וגבורה. עכְשָׁו, ששבו משם רפויים ונפחדים - לאו בני הארץ היא הם, במדבר הזה יתמו.

בכיה לדורות.

'אתם בכיתם בכיה של חנם - ואני אקבע לכם בכיה לדורות' - כלום נוקם ונוטר הוא הקדוש ברוך הוא ובעל חמה? ועוד, אבות אכלו בוסר ושני בנים תקהינה - ואלה הדורות מה חטאו. והלא די להם לדור של הבנים הראשונים שהמתינו בכניסתם לארץ ארבעים שנה עד תום כל דור אבותיהם? -

ואם בעוונות הבנים גלו מארצם אחרי כן, מה הקשר בין חטאות האבות לפורענות הבנים שנגזרה להיות ביום שחטאו האבות, בתשעה לח' דש אב? - אלא כך הוא מצע הדברים.

בעוון בכיה זו של חנם לא גזר הקדוש ברוך הוא בַּמִּדְבָּר הַזֶּה יִתְּמוּ אלא על האבות שחטאו, והבנים שלא חטאו באו לארץ וירשוה. תאמר שהבנים מנוקים מעוון זה של כפית טובה מכל וכל, והלא כל כחו של האב בבנו.

אכן, לא יומתו הבנים בחטא האבות, אבל שקד הקדוש ברוך הוא על הבנים שיהיו נטהרים משורש החטא הזה הנטוע בבנים מירושת האבות, ותחת אשר מאסו האבות בארץ חמדה בבכי של חנם ואמרו נִתְּנָה ר' אֵשׁ וְנִשְׁוֶבָה מִצְרָיִם - יהיו הבנים מתקנים חטא הראשונים בבכי של דורות רבים. כאשר יבכו בכל ארצות פזוריהם על ארץ חרבה, וגם כי יהא להם מרגוע שם ויחיו ברוחה - לא ישכחו את ארצם ויבכו עליה בכי אמת ויזילו דמעה על ארץ חרבה וישתוקקו לעלות ולחונן עפרה גם בשממותה ויאמרו. 'ינעם לנפשי הלוך ערום ויחף עלי חרבות שממה אשר היו דביריך'.

אמור מעתה, צדקה עשה הקדוש ברוך הוא עם ישראל, שבשעה שגזר עליהם חרבן וגלות בדורות אחרונים, קבע שעת הגזרה באותו יום של החטא הראשון, כדי שיהו הבנים מתקנים בבכיהם שבדורות רבים, את אשר קלקלו האבות הראשונים, וכל עמי תבל יאמרו, אך בנים הם לציון, וכל כובשיה ומחריביה זרים הם לה - יצאו מתוכה, ושבו בנים לגבולם.

אומרים עליו על נפוליאון קיסר צרפת, שפעם אחת עבר על פתח בית הכנסת בפאריז ביום תשעה באב, וראה שם יהודים יושבים על הארץ ומבכים ומקוננים את חרבן מקדשם וארצם, כאשר היה אסון

שפגע בהם אך אתמול - עמד משתומם, ואחר אמר. נשבע אני שיש אחרית טובה לעם זה בארץ שלהם! היכן מצינו עם אחר בעולם שישמור אבלו ותקותו אלפים בשנים ולא יפוגו ממנו לעולם?!

אחרי הגזרה.

לא נגזרה הגזרה שימותו במדבר, אלא על אותם שנמנו בח'דש אייר שקודם לכן בלבד, כל יוצא צבא הזכרים מבן עשרים שנה ועד בן ששים שנה, או שנמלאו להם עשרים שנה מלאות בתשעה באב זה הראשון.

ואלה שלא היו בגזרה.

כל שבט לוי, שהרי לא היה מהם במרגלים, לפי שלא היו עתידים לרשת נחלה בארץ; הנשים שמכל השבטים, שחבבו את הארץ; כל הטף שלמטה מעשרים שנה; כל הזקנים שהיו בתשעה באב הראשון בני למעלה מששים שנה; יהושע וכלב אף על פי שהיו בני ארבעים ובכלל המנין של הדור ההוא - כי מלאו אחרי ה'.

רבים מגדולי המפרשים אומרים, וכן נראה גם מדברי רז"ל, כי כל ארבעים שנה שהיו ישראל במדבר, לא היה שם מות בדרך הטבע כלל, כיון שלא פקדה אותם שום מחלה ולא בלו מזוקן. כל מיתה שהיתה במדבר רק על דבר חטא היתה. נמצא שדור הנכנסים לארץ מרובה היה בזקנים מופלגים ומרובה בנשים מאד, כל אותן הנשים שנתאלמנו מבעליהן, ששים רבוא יוצאי הצבא שעליהם היתה הגזרה.

גם אותם שעליהם היתה הגזרה, לא מתו במדבר קודם שמלאו להם ששים שנה. ולפי שצפה הקדוש ברוך הוא שעתידים בני ישראל לחטוא בחטא מרגלים, ויהיו כלים במדבר בעוון זה - לכך מתחילה, בעודם עדין במצרים, פזר הקדוש ברוך הוא את התולדות שיהיו נולדים כל שנה מספר שנה, כחמשה עשר אלף זכרים בני קימא. וכשנגזרה עליהם הגזרה אחרי כן, לא מתו כולם בבת אחת אלא בכל שנה אותו מספר, חמשה עשר אלף ופרוטרוט. שכן כל מנינם של יוצאי הצבא היה שש מאות אלף ושלושת אלפים וחמש מאות וחמשים, חלק מנין זה לארבעים שנה - הרי חמשה עשר אלף ופרוטרוט שמתו בכל שנה עד תום כל הדור ההוא.

תשעה באב במדבר.

מאותו תשעה באב הראשון שבו יצאה הגזרה, היה להם יום זה בכל שנה יום אבל ומספד עד לשנה האחרונה. לפי שכל אלה שנמלאו להם ששים שנה והיו עתידים למות באותה שנה - כולם ביום אחד מתו, בט' באב.

'כל ערב תשעה באב היה הכרוז יוצא. 'הכל יצאו לחפור חפרים (קברים) וישנים בהם!' ובשחרית הכרוז יוצא. 'יבדלו החיים מן המתים!' והיו בודקים אותם ונמצאו חמשה עשר אלף ופרוטרוט חסרים בכל שנה, וכך עשו ארבעים שנה 'יום לשנה, יום לשנה' - הרי ארבעים שנה וכו'.

הכל נכנסו לקבריהם בליל תשעה באב, רק הללו שלא נמלאו להם ששים שנה נבדלו לחיים, ובני הששים נבדלו למות וכיסום בעפר. גם את יתר הקברים סתמום עפר ולא השאירו פתוחים לשנה הבאה, כי אמרו, אולי ירחם ה' את השארית ויבטל מהם את הגזרה עד השנה הבאה.

ואף על פי שלשון חכמים שנזכר למעלה. 'וכך עשו ארבעים שנה' לא דברו חכמים אלא בלשון תורה. בַּמִּסְפָּר הַיָּמִים אֲשֶׁר תִּרְתָּם אֶת הָאָרֶץ, אַרְבָּעִים יוֹם, יוֹם לַשָּׁנָה יוֹם לַשָּׁנָה, תִּשְׂאוּ אֶת עוֹנֵי תִיכֶם אַרְבָּעִים שָׁנָה וְגו'; ברם, שתי השנים שכבר עברו עליהם במדבר עד שעת הגזרה והשילום, גם הן נכנסו בכלל ארבעים שנה אלה; ולא היו להם לישראל במדבר אלא שלשים ושבע ימי תשעה באב של אבל ומספד בלבד.

כיצד? תשעה באב של שנה ראשונה, עדין היה קודם *חטא* *המרגלים*, תשעה באב של שנה שניה - בו ביום חטאו ובו יצאה הגזרה אבל עדין לא החל השילום, עד לשנה הבאה. גם תשעה באב של השנה האחרונה לא מת בו איש, כי ויתר להם הקדוש ברוך הוא את השילום האחרון, כמו שיאמר להלן בעז"ה.

הרי שנאמר לעיל שהמתים כל שנה לא היו אלא ט"ו אלף ופרוטרוט בלבד, ונאמר כאן שלא היו אלא שלשים ושבע שנים של שילום בלבד, לא יותר - שאר ארבעים וחמשה אלף ופרוטרוט גדול, מה היה עליו? תינח, ט"ו אלף האחרונים שויתר להם הקדוש ברוך הוא, אבל עוד שלשים אלף מתו, והיכן תמו? -

צא וחשוב את המתים על דבר קרח שהיה אחרי חטא המרגלים ותמצאם קרוב לחמשה עשר אלף - ארבעה עשר אלף ושבע מאות המתים במגפה, ועוד מאתים וחמשה איש מקריבי הקטורת. כל אלה לא בתשעה באב מתו, אלא ביום הזעם של המחלוקת ההיא. וכן אתה אומר שט"ו אלף הנותרים מתו מן המעפילים לעלות ולהלחם עם העמלקי והאמורי אשר לא צָוָה ה' וְאַרְוֹן בְּרִית ה' וּמִשֶׁה לֹא מָשׁוּ מִקֶּרֶב הַמַּחֲנֶה; וַיִּרְדּוּ הָעַמְלָקִי וְהַכְּנַעֲנִי הַיָּשֵׁב בְּהַר הַהוּא וַיִּכּוּם וַיִּכְתּוּם עַד הַחֲרָמָה (במדבר יד). וכן הוא אומר (דברים א). וַיִּכְתּוּ אֶתְכֶם בְּשַׁעִיר עַד חֲרָמָה. ואפשר שמספר המוכים האלה חמשה עשר אלף היה. חרבן ראשון וחרבן שני.

חרבן בית המקדש הראשון, בימי צדקיהו המלך היה, בשנת ג' אלפים של"ח. חרבן שני - בימי ר' יוחנן בן זכאי בשנת שלשת אלפים תתכ"ח; ושניהם בתשעה באב היו.

כתיב (מלכים - ב כה). וּבַחֲדָשׁ הַחֲמִישִׁי בְּשַׁבְּעָה לַחֲדָשׁ הַיָּא שְׁנַת תְּשַׁע עָשָׂרָה שָׁנָה לְמֶלֶךְ נְבוֹכַדְנֶצַּר מֶלֶךְ בָּבֶל בָּא נְבוֹזַרְאֲדָן רַב טַבָּחִים עֶבֶד מֶלֶךְ בָּבֶל יְרוּשָׁלַם וַיִּשְׂרֹף אֶת בֵּית ה' וְגו', וּכְתִיב (ירמיה נב). וּבַחֲדָשׁ הַחֲמִישִׁי בְּעֶשְׂרֵי לַחֲדָשׁ הַיָּא שְׁנַת תְּשַׁע עָשָׂרָה שָׁנָה לְמֶלֶךְ נְבוֹכַדְרֶאצַּר מֶלֶךְ בָּבֶל, בָּא נְבוֹזַרְאֲדָן רַב טַבָּחִים עֶמֶד לְפָנָי מֶלֶךְ בָּבֶל בִּירוּשָׁלַם וְגו', וּתְנִיא. אי אפשר לומר בשבעה - שהרי כבר נאמר בְּעֶשְׂרֵי, ואי אפשר לומר בעשור - שהרי כבר נאמר בְּשַׁבְּעָה, הא כיצד? בשבעה נכנסו נכרים להיכל ואכלו וקלקלו בו שביעי שמיני ותשיעי, סמוך לחשכה הציתו בו את האור והיה דולק והולך כל היום כולו, שנאמר (שם ו). אוֹי לָנוּ כִּי פָנָה הַיּוֹם כִּי יָנֹטוּ צְלָלֵי עָרֵב.

והיינו דאמר רבי יוחנן, אלמלי הייתי באותו הדור לא קבעתיו אלא בעשירי, מפני שרובו של היכל בו נשרף.

תניא. מגלגלין זכות ליום זכאי וחובה ליום חַיִּב. אמרו. כשחרב בית המקדש בראשונה - אותו היום תשעה באב היה, ומוצאי שבת היה, ומוצאי שביעית היתה, ומשמרתו של יהויריב היתה, והלויים היו אומרים שירה ועומדים על דוכנם. ומה שירה היו אומרים - וַיָּשֶׁב עֲלֵיהֶם אֶת אוֹנָם וּבְרָעָתָם יִצְמִיתֶם (תהלים צד - דרך קינה היו אומרים מזמור זה ולא היה זה שיר של יום שאומרים על הקרבן, שאין זה שיר של יום ראשון בשבת) ולא הספיקו לומר יִצְמִיתֶם ה' אֶל קִינוּ - עד שבאו נכרים וכבשום.

כשנבנה בית המקדש, נבנה בשירים ובזמרים - מְזֻמֹּר שִׁיר חֲנֻכַּת הַבַּיִת לְדָוִד (תהלים ל), וכשנחרב, אף הוא בזמרים - מְזֻמֹּר לְאַסָּף, אֶל קִים בָּאוּ גוֹיִם בְּנַחֲלַתְךָ (שם עט).

תנו רבנן, משחרב הבית בראשונה, נתקבצו כתות כתות של פרחי כהונה ומפתחות ההיכל בידם ועלו לגג ההיכל, ואמרו לפניו.

רבנו של עולם, הואיל ולא זכינו להיות גזברין נאמנים, יהיו מפתחות מסורות לך - וזרקום כלפי מעלה; ויצתה כעין פיסת יד וקבלתם מהם, והם קפצו ונפלו לתוך האור. ועליהם קונן ישעיהו הנביא (ישעיה כב). מִשָּׂא גֵיא חֲזִיוֹן, מַה לָּךְ אִפּוֹא כִּי עֲלִית כָּלְךָ לַגְּגוֹת, תִּשָּׂאוֹת מְלֶאכָה, עִיר הוֹמִיָּה, קִרְיָה עֲלִיזָה, חֲלָלִיךָ לֹא חֲלָלִי חֶרֶב וְלֹא מִתִּי מִלְחָמָה. ילקוט מדרשים על חרבן בית ראשון.

שמונה עשרה שנה היתה בת קול יוצאת בפלטין של נבוכדנצר ואומרת. 'עבד רע, עלה וחרב בית רבונך, שאין בניו שומעים לו'. נתירא ולא עלה, אמר. אינו מבקש אלא לכבשני ולעשות לי כמו שעשה לזקני (סנחריב). מה עשה? בא וישב בדפני של אנטוכיא ושלח נבוזראדן רב טבחים להחריב את ירושלים. עשה שם שלש שנים ומחצה, בכל יום הקיף את ירושלים, ולא היה יכול לכבשה. בִּקֵּשׁ לַחֲזוֹר, נתן הקדוש ברוך הוא בלבו - התחיל ממדד בחומה והיתה שוקעת בכל יום טפחים ומחצה עד ששקעה כולה. וכיון ששקעה כולה, נכנסו השונאים לירושלים. על אותה שעה הוא אומר (איכה ד).

לֹא הָאֲמִינוּ מַלְכֵי אֶרֶץ כּוּשׁ לִי שְׂבִי תִּבֵּל כִּי יָבֹא צָר וְאוֹיֵב בְּשַׁעֲרֵי יְרוּשָׁלַם.

אמר רבא. משא שלש מאות פרדות קרדומות של ברזל שולט בברזל שלח לו נבוכדנצר לנבוזראדן, וכולם בָּלַעַם שער אחד של ירושלים, שנאמר (תהלים עד). וְעַתָּה פְּתוּחֶיהָ יֶחֶד בְּכַשִּׁיל וְכִילְפוֹת יִהְיֶה מוֹן. בְּקֶשׁ לַחֲזוֹר, אמר, מתירא אני שלא יעשו בי כמו שעשו בסנחריב. יצאה בת קול ואמרה. קופץ בן קופץ, נבוזראדן - קפופץ! שהגיע זמנו של המקדש ליחרב ושל ההיכל להשרף! נשתיר לו קרדום אחד, בא והכה בקופו ונפתח, שנאמר (שם). יִדְעֵה כְּמִבְיָא לְמַעְלָה בְּסֶבֶךְ עֵץ קְרַדְמוֹת. היה הורג והולך עד שהגיע להיכל. הדליק בו אש. גבה ההיכל, דרכו בו מן השמים שנאמר (איכה א). גַּת דְּרָךְ ה' לְבִתּוֹלַת בֵּית יְהוּדָה. זחה דעתו (של נבוזראדן). יצאה בת קול ואמרה לו. עַם הַרוּג הַרְגַת, היכל שרוף שרפת, קמח טחון טחנת!. באותה השעה אמר המקום לירמיהו. קום לך לענתות וקח את השדה מאת חנמאל דודך. כיון שיצא ירמיהו מירושלים ירד מלאך מן השמים ונתן רגליו על חומות ירושלים ופרצן. קרא ואמר. יבואו ויכנסו לבית, שאדונו אינו בתוכו; ויבזזו אותו ויחריבוהו, ויכנסו לכרם, שהשומר הניחו והלך לו, ויקצצו את גפניו; - שלא תהיו משתבחים ואומרים אתם כבשתם אותה - קריה כבושה כבשתם, עם הרוג הרגתם, בית שרוף שרפתם.

באו השונאים וקבעו בימה שלהם בהר הבית, ועלה להם מקום שהיה המלך שלמה יושב שם ונטל עצה מן הזקנים היאך לשכלל בית המקדש; שם ישבו השונאים ונטלו עצה היאך לשרוף בית המקדש. עד שנמלכו ביניהם, נשאו עיניהם והנה ארבעה מלאכים יורדים ובידם ארבעה לפידים של אש ונתנו בארבע זוויות של היכל ושרפו אותו.

יצא כהן גדול לילך לו. תפשו אותו שונאים ושחטו גויתו אצל המזבח, מקום שהיה מקריב את התמיד. יצאה בתו בורחת וצווחת.

'אוי לי אבא, חמדת עיני!' תפשו אותה ושחטוה וערבו דמה בדם אביה.

כשראו הכהנים והלויים שנשרף בית המקדש, נטלו את הכנורים ואת החצוצרות ונפלו באש ונשרפו. כשראו הבתולות שהיו אורגות בפרוכת, שנשרף בית המקדש, נפלו באש ונשרפו. כשראה צדקיה כן, יצא לברוח במחילה שהיתה הולכת מביתו עד ערבות יריחו, מקום שאמת המים באה. זָמַן הַקְדוּשׁ בְרוּךְ הוּא צְבִי, שהלך על גג המחילה, ורדפו כשדים אחרי הצבי וכשהגיעו לפתח המחילה בערבות יריחו היה צדקיהו ובניו יוצאים, ראום הכשדים ותפשו.

שלח אותם נבוזראדן אצל נבוכדנצר. אמר לו. אמור, צדקיהו, מה ראית למרוד עלי? באיזה דין אדונך, אם בדין אלקיך - חָיַב אֶתְּהָ לְהַרְגַּ, שנשבעת בשמו לשקר; אם בדיני מלכות - חָיַב אֶתְּהָ לְהַרְגַּ, שכל מי שעובר שבועתו של מלך חָיַב לְהַרְגַּ.

ענה צדקיהו. הרגני ראשון, שלא אראה בדם בני; ובניו אומרים ומבקשים ממנו.

הרגנו תחילה, שלא נראה דם אבינו שפוך על הארץ. וכן עשה להם. שחטם לפני אביהם ואחר כך חטט את עיניו ונתן בתנור והוליכו בבבל. והיה צדקיהו צווח ואומר. בואו וראו, כל בני אדם, שהיה ירמיהו מתנבא עלי ואומר לי. לבבל אתה הולך ובבבל תמות ובבל עיניך לא יראו; - ולא הייתי שומע לדבריו; והריני בבבל - ועיני לא רואות אותה.

(עַל אֵלֶּה אָנִי בּוֹכֶיָה (איכה א) - ר' יהודה אומר. על סילוק דעת ועל סילוק שכינה. אפשר שהיה צדקיהו רואה אחרים שהיו מנקרים את עיניו ולא היה לו דעת להטיח את ראשו בכותל עד שיצאת נשמתו, אלא גרם לבניו שיהרגו לפניו? אלא על אותה שעה נאמר (ירמיה ד). י' אֲבָד לֵב הַמֶּלֶךְ וְלֵב הַשָּׂרִים).

וכשיצא ירמיה הנביא מענתות לירושלים, נטל עיניו וראה עשן בית המקדש עולה. אמר בלבו. שמא חזרו ישראל בתשובה להקריב קרבנות, שהרי עשן הקטורת עולה. בא ועמד לו על החומה וראה בית המקדש עשוי דגורים דגורים של אבנים וחומת ירושלים מסוגרת. התחיל צווח ואומר. פְּתִיתֵנִי ה' (לצאת מירושלים) וְאָפַת וגו' (ירמיה כ).

הלך לו לדרכו, התחיל צווח ואומר. באיזו דרך הלכו להם החטאים? באיזו דרך הלכו האבודים? אני אלך ואובד עמהם! היה הולך ורואה השביל מלא דם והארץ מרובצת בדם הרוגיה מכאן ומכאן. כבש פניו לארץ וראה פרסות רגלים של יונקים ועוללים שהיו הולכים בשבי. היה גוחן לארץ ומנשקן.

כשהגיע לגלות גפפם ונשקם. היה רואה כת של בחורים נתונים בקולרין - ונותן את ראשו עמהם, ונבזראדן בא ומעבירו מהם, וחוזר ורואה כת של זקנים קשורים בשלשלאות - ונותן את צוארו עליהם, ובא נבזראדן ומעבירו מהם.

היה בוכה לנגדם והם לנגדו. ענה ואמר להם. אחי ועמי, כל כך ארע לכם על שלא הייתם שומעים לדברי נבואתי. כיון שהגיע לנהר פרת, ענה נבזראדן ואמר לו. אִם טוֹב בְּעֵינֶיךָ לְבֹא אֵתִי בְּבֵל (ירמיה מ). חשב ירמיהו בלבו ואמר. אם אני הולך עמהם לבבל, אין מנחם לגלות הנשארת מהם בירושלים. יצא לו מהם. נטלו הגלויות עיניהם וראו ירמיה שפרש מהם, געו כולם בבכיה בקול רם וצוחו ואמרו.

אבינו ירמיה, הרי אתה מניחנו? וזהו שנאמר (תהלים קלז). עַל נְהָרוֹת בְּבֵל שָׁם יִשְׁבְּנוּ גַם בְּכִינוּ. ענה ירמיהו ואמר להם. אני מעיד שמים וארץ, אילו בכיתם בכיה אחת עד שאתם בציון - לא גליתם.

היה ירמיה הולך ובוכה וכך אמר. חבל עליך, יקרת המדינות! ובחזירתו היה רואה אצבעות ידים ורגלים מקוטעות ומושלכות בהרים והיה מלקטן ומגפפן ומחבקן ומנשקן ונותן לתוך טליתו ובוכה עליהן ואומר. בני, לא כך הזהרתי ואמרתי לכם. תָּנוּ לֵה' אֵלֵי קִיכֶם כְּבוֹד בְּטָרֶם יַחְשִׁיךְ וּבְטָרֶם יִתְנַגְּפוּ רַגְלֵיכֶם עַל הָרֵי נֶשֶׁף (ירמיה יג). על אותה שעה נאמר (שם ט). עַל הַהָרִים אֶשָּׂא בְּכִי וְנָהִי וְעַל גְּאוֹת מְדַבֵּר קִינָה - על אותם הרים נאים ומשובחים אשא בכי ונהי ועל נאותיו של יעקב שנהפכו לקינה.

וַיֵּצֵא כְבוֹד ה' מֵעַל מִפְתַּן הַבַּיִת (יחזקאל י) - אמר ר' אחא. למלך שהיה יוצא מפלטין שלו בכעס; משהיה יוצא היה חוזר ומגפף ומנשק בכתלי פלטין ובעמודי פלטין ובוכה ואומר. הוי שלום, בית פלטין שלי! הוי שלום, בית מלכותי! הוי שלום, בית יקרי! הוי שלום, מעכשיו הוי שלום!

וַיִּקְרָא ה' אֶל־קִיָּם צְבָאוֹת בַּיּוֹם הַהוּא לְבָכִי וּלְמַסְפָּד (ישעיה כב) - בשעה שבקש הקדוש ברוך הוא להחריב את בית המקדש, אמר.

כל זמן שאני בתוכו אין אומות העולם נוגעות בו, אלא אכבוש את עיני ממנו ואשבע שלא אזקק לו עד עת קץ, ויבואו האויבים ויחריבו אותו. מיד נשבע הקדוש ברוך הוא בימינו והחזירה לאחוריו, זהו שנאמר (איכה ב). הַשִּׁיב אַחֲרֵי יָמֵינוּ מִפְּנֵי אוֹיְבֵינוּ; באותה שעה נכנסו אויבים להיכל ושרפוהו.

וכיון שנשרף, אמר הקדוש ברוך הוא. שוב אין לי מושב בארץ - אסלק שכינתי ממנה ואעלה למכוני הראשון. באותה שעה היה הקדוש ברוך הוא בוכה ואומר. אוי לי, מה עשיתי? השריתי שכינתי למטה בשביל ישראל, ועכשיו שחטאו, חזרתי למקומי הראשון; חס ושלום, שחוק לגויים הייתי ולעג לבריות! באותה שעה בא מטטרון ונפל על פניו ואמר לפניו.

רבונו של עולם! אני אבכה ואתה לא תבכה! אמר לו. אם אין אתה מניח לי לבכות - עכשיו אכנס למקום שאין לך רשות להכנס, ואבכה, זהו שנאמר (ירמיה יג). וְאִם לֹא תִשְׁמָעוּהָ בְּמִסְתָּרִים תִּבְכֶּה נַפְשִׁי. אמר להם הקדוש ברוך הוא למלאכי השרת.

בואו ונלך אני ואתם לביתי ונראה מה עשו אויבים בו. מיד הלך הקדוש ברוך הוא ומלאכי השרת וירמיהו לפניו. וכיון שראה הקדוש ברוך הוא את בית המקדש, אמר. בודאי זהו ביתי וזוהי מנוחתי, שבאו אויבים ועשו בו כרצונם. באותה שעה היה הקדוש ברוך הוא בוכה וצועק ואומר.

אוי לי על ביתי! בני, היכן אתם? כהני ולויי, היכן אתם? מה אעשה לכם? כמה פעמים התריתי בכם ולא חזרתם בתשובה.

אמר לו הקדוש ברוך הוא לירמיהו. אני דומה היום לאדם שהיה לו בן יחידי ועשה לו חופה ומת בתוך חופתו - ואין לך כאב לא עלי ולא על בני? לך וקרא לאברהם ליצחק וליעקב ולמשה מקבריהם, שהם יודעים לבכות. אמר לפניו. רבונו של עולם. איני יודע היכן משה קבור. אמר לו הקדוש ברוך הוא. לך עמוד על שפת הירדן והרם קולך וקרא. בן עמרם, בן עמרם, עמוד וראה צאנך שבלעום אויבים!

מיד הלך ירמיהו למערת המכפלה ואמר לאבות העולם. עמדו! שהגיע זמן שאתם מתבקשים לפני הקדוש ברוך הוא. אמרו לו. מה יום מימים, שאנו מתבקשים לפני הקדוש ברוך הוא? אמר להם. איני יודע, מפני שהיה מתירא, שלא יאמרו. בימך היתה זאת לבנינו.

הניחם ירמיהו ועמד על שפת הירדן וקרא. בן עמרם, בן עמרם, עמוד! הגיע זמן שאתה מתבקש לפני הקדוש ברוך הוא. אמר לו. מה היום מימים, שאני מתבקש לפני הקדוש ברוך הוא? אמר לו ירמיהו.

איני יודע. הניחו משה והלך לו אצל מלאכי השרת, שהיה מכיר אותם משעת מתן תורה, אמר להם. משרתי עליון! כלום אתם יודעים מפני מה אני מתבקש לפני הקדוש ברוך הוא? אמרו לו. בן עמרם, אי אתה יודע שבית המקדש חרב וישראל גלו? מיד קרע בגדי כבוד שהלבישו הקדוש ברוך הוא, והניח ידיו על ראשו והיה צועק ובוכה והולך וכו'.

וועד העולמי לתיקון חטא המרגלים